

ČESKÁ REPUBLIKA

N Á L E Z

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové, soudkyně Lucie Dolanské Bányaiové a soudce Jiřího Přibáně (soudce zpravodaje) o ústavní stížnosti stěžovatelky **advokátky, sídlem Národní 60/28, Praha 1, proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. října 2024, č. j. 8 To 92/2023-1340, za účasti Vrchního soudu v Praze, jako účastníka řízení, a Vrchního státního zastupitelství v Praze, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:**

- I. Usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 3. října 2024 č. j. 8 To 92/2023-1340 bylo porušeno základní právo stěžovatelky zaručené čl. 36 odst. 1 a čl. 26 odst. 1 a odst. 3 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Toto usnesení se proto ruší.**
- III. Stěžovatelce se nepřiznává náhrada nákladů řízení před Ústavním soudem.**

O d ů v o d n ě n í :

I.

Skutkové okolnosti posuzované věci a napadené rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí s tvrzením, že jím byla porušena její ústavně zaručená základní práva podle čl. 26 odst. 1 a 3 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).
2. Ústavní soud si v posuzované věci vyžádal spis vedený u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) pod sp. zn. 56 T 1/2021, z něhož se podávají následující skutečnosti. Městský soud usnesením ze dne 15. 8. 2023, č. j. 56 T 1/2021-1289, stanovil stěžovatelce jako ustanovené obhájkyni podle § 151 odst. 3 trestního řádu odměnu a náhradu hotových výdajů v celkové výši 152 656 Kč. Stěžovatelka byla ustanovena obhájkyní obviněnému (nyní již

odsouzenému), který byl trestně stíhán jako uprchlý pro podezření ze spáchání zvlášť závažného zločinu teroristického útoku podle § 311 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku s přihlédnutím k ustanovení § 313 trestního zákoníku účinného od 1. 2. 2019. Městský soud uznal obviněného vinným zvlášť závažným zločinem teroristického útoku podle § 311 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) trestního zákoníku ve znění účinném do 31. 1. 2019, za užití § 313 trestního zákoníku, spáchaným ve prospěch organizované zločinecké skupiny podle § 107 odst. 1 trestního zákoníku, a zvlášť závažným zločinem účasti na teroristické skupině podle § 312a odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku.

3. Městský soud stěžovatelce určil odměnu za 1 úkon právní služby ve výši 2 480 Kč (oproti stěžovatelkou požadované částce 3 100 Kč) s odůvodněním, že všechny úkony právní služby proběhly do konce roku 2021, tj. v době platnosti § 12a advokátního tarifu, ve znění do 31. 12. 2021, kterým se sazba za úkon ustanoveného obhájce snižovala o 20 %. Zároveň vyhověl požadavku stěžovatelky na trojnásobné zvýšení odměny za provedené úkony podle § 12 odst. 1 advokátního tarifu s odůvodněním, že se jedná o úkony, u kterých byla třeba znalost ukrajinského trestního a mezinárodního práva.

4. Ke stížnosti státního zástupce Vrchního státního zastupitelství v Praze (dále jen „vrchní státní zastupitelství“) Vrchní soud v Praze (dále jen „vrchní soud“) usnesením ze dne 23. 10. 2023, č. j. 8 To 92/2023-1317, rozhodnutí městského soudu zrušil a rozhodl tak, že stěžovatelce přiznal částku 37 585 Kč jako odměnu a náhradu hotových výdajů ustanoveného obhájce. V odůvodnění vrchní soud uvedl, že případné až trojnásobné zvýšení odměny přichází v úvahu jen ve vztahu k individualizovaným úkonům právní služby a městský soud pochybil už v tom, pokud akceptoval návrh stěžovatelky na zvýšení odměny u všech úkonů na trojnásobek, aniž by zhodnotil, zda se v každém konkrétním případě jednalo o úkon mimořádně obtížný. Navíc eventuelní zvýšení odměny s ohledem na použití cizího práva nebo cizího jazyka je možné jen tehdy, pokud bylo při provedení konkrétní právní služby použití cizího práva nebo jazyka podstatné, a nikoliv okrajové. Podle vrchního soudu nebyl stěžovatelkou prováděn žádný úkon právní služby, který by bylo možné označit za mimořádně obtížný, a proto odůvodňující zvýšit odměnu za konkrétní úkon právní služby. Stěžovatelka řešila, zda byl její klient za stíhané jednání na Ukrajině odsouzen, což byla v dané věci jediná otázka týkající se ukrajinského práva, přičemž ta byla řešena prostřednictvím právní pomoci (dotazem na ukrajinské orgány). Ani to, zda jsou zprávy ukrajinských bezpečnostních složek procesně použitelné u českého soudu, není právní otázkou, která by vedla k mimořádně náročným úkonům právní služby. Trestnost jednání odsouzeného byla posuzována výhradně na základě českých trestněprávních norem, a nikoliv norem ukrajinského práva nebo norem plynoucích z mezinárodních smluv. Na uvedeném závěru podle vrchního soudu nemohla ničeho změnit ani skutečnost, že v posuzované věci byly aplikovány Ženevské úmluvy ze dne 12. 8. 1949 a okrajově také Charta Organizace spojených národů ze dne 26. 6. 1945, neboť tyto dokumenty jsou poměrně stručné a jsou součástí Sbírky zákonů České republiky, takže je nelze považovat za cizí právo. Ani případná medializace daného případu nemůže být důvodem mimořádné náročnosti ve smyslu § 12 odst. 1 advokátního tarifu. Ze všech těchto důvodů tedy vrchní soud usnesení městského soudu zrušil a stěžovatelce trojnásobné zvýšení odměny u žádného z úkonů právní služby nepřiznal. Dále jako samostatný úkon stěžovatelce nepřiznal ani jí učiněné nahlédnutí do vyšetřovacího spisu ze dne 20. 8. 2019, jelikož souviselo s převzetím obhajoby a seznámením se se spisem. Důvodná byla rovněž námitka státního zástupce, že stěžovatelce měla být přiznána odměna za stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání jen v poloviční výši podle § 11 odst. 2 písm. d) a odst. 3 advokátního tarifu a nepřiznal stěžovatelce samostatnou odměnu za její návrhy na doplnění vyšetřování, za návrh na předběžné projednání obžaloby a návrh na odvolání hlavního líčení ze dne 19. 4. 2021.

5. Stěžovatelka usnesení vrchního soudu ze dne 26. 10. 2023, č. j. 8 To 92/2023-1317, napadla ústavní stížností, které Ústavní soud vyhověl nálezem ze dne 24. 7. 2024, sp. zn. III. ÚS 49/24, a napadené usnesení vrchního soudu zrušil, přičemž konstatoval porušení práv zaručených čl. 26 odst. 1 a odst. 3 a čl. 37 odst. 2 Listiny. V tomto nálezu Ústavní soud uvedl, že stěžovatelka prokazatelně pracovala při obhajobě klienta se zahraničními zdroji, užívala cizího jazyka a musela se zabývat interpretací pramenů mezinárodního práva. Ústavní soud zdůraznil, že aplikace zvýšení odměny advokáta se musí posuzovat ve vztahu k jednotlivým úkonům právní služby, a nelze tedy toliko paušálně odmítnout zvýšení odměny za úkony právní služby bez posouzení jednotlivých úkonů právní služby. Taktéž vytkl vrchnímu soudu, že se řádně nezabýval otázkou, zda stěžovatelce náleží zvýšení její odměny za to, že ve srovnání s jinými případy byla zatížena zájmem médií. Vrchní soud tedy podle Ústavního soudu pochybil, pokud v případě stěžovatelky zcela vyloučil eventuelní zvýšení její odměny jako obhájkyň ve smyslu § 12 odst. 1 advokátního tarifu, a to z důvodu jím tvrzené absence aplikace cizího práva (cizího jazyka) v dané věci. Ústavní soud dále uzavřel, že bude na vrchním soudu, aby se v dalším řízení zabýval eventuelní podřaditelností některých stěžovatelkou vykonaných úkonů pod úkony právní služby znovu samostatně v rámci procesního prostoru, který díky kasačnímu zásahu Ústavního soudu vznikl. Přitom zdůraznil, že nepředjímá, zda (resp. v jakém rozsahu) dojde ke zvýšení odměny stěžovatelky za jednotlivé úkony jí poskytnuté právní služby ve smyslu § 12 zákona advokátního tarifu. Podle Ústavního soudu však není možné při rozhodování o výši odměny stěžovatelky vzhledem k okolnostem daného případu jednoduše - bez dalšího konkrétního rozlišení úkonů (což sám vrchní soud vytkl městskému soudu) - vyjít z toho, že stěžovatelce žádné zvýšení odměny nenáleží.

6. Vrchní soud v dalším řízení, které následovalo po kasačním zásahu Ústavního soudu shora uvedeným nálezem, rozhodl nyní napadeným usnesením následovně. Opětovně přezkoumal nepřiznané úkony právní služby, tj. nahlédnutí do vyšetřovacího spisu dne 20. 8. 2019, návrhy na doplnění vyšetřování, návrh předběžného projednání obžaloby ze dne 9. 3. 2021, návrh na odvolání hlavního líčení ze dne 19. 4. 2021 a náhradu za promeškaný čas ze dne 5. 9. 2019. V tomto bodě vrchní soud zcela setrvává na svých závěrech uvedených v usnesení ze dne 26. 10. 2023, č. j. 8 To 92/2023-1317, a argumentačně na ně odkazuje. Dále se zabýval otázkou zvýšení odměny za jednotlivé přiznané úkony právní služby z důvodu mimořádné obtížnosti spočívající v aplikaci cizích právních norem, cizího jazyka a zahraniční literatury. Vrchní soud takto dospěl k závěru, že zvýšená odměna stěžovatelce nenáleží za úkony převzetí a přípravy obhajoby ani za sepsání stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání. Uvádí, že stěžovatelka jako obhájkyň byla obviněnému ustanovena z důvodu nutné obhajoby dne 8. 8. 2019 na samém počátku trestního řízení a v tuto chvíli nebyla nucena použít cizí jazyk či cizí právo. V odůvodnění stížnosti proti zahájení trestního stíhání ze dne 26. 8. 2019 stěžovatelka pouze namítala nepoužitelnost výsledků provedených bez její přítomnosti jako obhájkyň a dále to, že ze shromážděných důkazů nelze dovodit naplnění skutkové podstaty trestného činu. Navýšení odměny vrchní soud stěžovatelce nepřiznal ani za úkon účasti na výslechu svědkyně, neboť ani zde stěžovatelka nemusela použít cizí jazyk či právo. Stejně tak zvýšenou odměnu nepřiznal ani za úkon prostudování spisu při skončení vyšetřování, neboť se jednalo o zcela běžný úkon právní služby, kdy v případě cizojazyčných dokumentů založených ve spise byly přiloženy i úřední překlady. Oproti tomu vrchní soud přehodnotil své předchozí stanovisko a stěžovatelce navýšil odměnu za úkony účasti na hlavním líčení ve dnech 5. 5. 2021 a 1. 6. 2021, sepisu odvolání, účasti na veřejném zasedání a za sepis dovolání. Nepřistoupil však k maximálnímu zvýšení, neboť nebyla dosažena pomyslná nejvyšší náročnost při poskytování právních služeb, kdy by byl advokát vystaven všem faktorům ztěžujícím výkon právních služeb. Obtížnost zmiňovaných úkonů byla dle vrchního soudu vyšší

z důvodu nutnosti použití cizího jazyka a cizího práva. Vrchní soud se taktéž ztotožnil se závěrem Ústavního soudu uvedeným v kasačním nálezu, že obhajoba byla ztížena i zvýšeným mediálním zájmem, avšak u zmíněných úkonů neshledal náročnost časovou, neboť úkony netrvaly nepřiměřeně dlouho a nebyly vykonávány ani ve dnech pracovního klidu či mimo běžnou pracovní dobu. Vrchní soud tedy takto přistoupil k přiznání dvojnásobku mimosmluvní odměny za předmětné úkony právní služby a po uvedené úvaze stěžovatelce přiznal na odměně a náhradě hotových výdajů ustanoveného obhájce částku ve výši 58 591 Kč.

II.

Argumentace stěžovatelky

7. Stěžovatelka uvádí, že považuje za nesprávné posuzovat důvody pro zvýšení odměny jednotlivě za každý úkon právní služby. Při užití cizí právní úpravy se totiž nejednalo o přípravu na jednotlivé úkony, nýbrž o budování obhajoby jako celku. Stěžovatelka se proto domnívá, že zvýšení odměny na trojnásobek se mělo stát paušálně u všech úkonů právní služby. Zároveň se nicméně domnívá, že i při posouzení jednotlivých úkonů individuálně by navýšení na trojnásobek bylo na místě.

8. Stěžovatelka nesouhlasí s tím, že jí nebyla přiznána zvýšená odměna za žádný z úkonů provedených v přípravném řízení, ačkoliv právě v této fázi trestního řízení se musela zabývat protiprávností jednání obviněného podle ukrajinského práva a dalšími otázkami s tím souvisejícími. Uvádí, že jde-li o stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání, je pochopitelné, že v třídenní lhůtě nemohla plně pojmout celou materii. Stran výsledku svědkyně tvrdí, že její substitut musel na pokyn policejního orgánu sám poučit svědkyni o právní kvalifikaci jednání obviněného a o postavení kombatantha dle Ženevských úmluv, přičemž uvedená svědkyně následně změnila svou výpověď v neprospěch obžaloby. Právě při tomto úkonu tedy stěžovatelka musela využít znalostí cizí právní úpravy, resp. mezinárodního práva. Argumentace vrchního soudu není případná ani v případě prostudování spisu na konci vyšetřování. V tuto chvíli totiž již byly ve spise dokumenty poskytnuté ukrajinskými orgány činnými v trestním řízení v rámci právní pomoci. Stěžovatelka následně na základě obsahu spisu podala návrh na doplnění vyšetřování, čemuž městský soud vyhověl. Stěžovatelka považuje postup vrchního soudu v této otázce za svévolný a rozporný s kasačním nálezem sp. zn. III. ÚS 49/24 vydaným v posuzované věci.

9. Stěžovatelka považuje odůvodnění zvýšení odměny u některých úkonů pouze na dvojnásobek za nepřesvědčivé. Uvádí, že advokátní tarif v § 12 odst. 1 stanoví, že *„je-li k nim třeba použití cizího práva nebo cizího jazyka, nebo u úkonů právní služby časově náročných.“* Vrchní soud však uvedené ustanovení advokátního tarifu interpretoval tak, že trojnásobek odměny je možný toliko v případě kumulace uvedených podmínek, což však ze zákona nevyplývá. K tomuto stěžovatelka dále podotýká, že ačkoliv nejde o podmínky kumulativní, i přesto by v jejím případě tato argumentace obstála, neboť předmětné úkony časově náročné byly. Obžaloba má 25 stran, protokol o hlavním líčení 31 stran, rozsudek soudu I. stupně 22 stran atd. Stěžovatelka se takto domnívá, že jí navýšení odměny na trojnásobek náleží.

10. Stěžovatelka je toho názoru, že jí náleží odměna za všechny v řízení vykonané úkony. Vrchní soud se v rozporu s kasačním nálezem sp. zn. III. ÚS 49/24 nezabýval otázkou podřaditelnosti všech vykonaných úkonů pod úkony právní služby. Nadto nepřipustně odkázal na své zrušené usnesení. Stěžovatelka se takto vypořádává se všemi úkony, které vrchní soud neakceptoval jako úkony právní služby. Jde-li o dva návrhy na doplnění vyšetřování ze dne

3. 9. 2020 a 4. 2. 2021, je toho názoru, že podáním výše uvedených návrhů splnila svou povinnost obhajoby a realizovala právo obviněného na obhajobu podle § 166 odst. 1 trestního řádu, kdy uplatnění těchto dvou návrhů bezprostředně navazovalo na úkon prostudování spisu po skončení vyšetřování. Dále se stěžovatelka věnuje úkonu návrhu na předběžné projednání obžaloby ze dne 9. 3. 2021 a návrhu na odvolání hlavního líčení ze dne 19. 4. 2021. Oba tyto úkony vrchní soud posoudil formalisticky bez toho, aby zhodnotil, zda byly učiněny účelně a v zájmu obviněného.

III.

Vyjádření účastníka a vedlejšího účastníka řízení a replika stěžovatelky

11. Ústavní soud si ve věci vyžádal vyjádření účastníka a vedlejšího účastníka řízení.

12. Vrchní soud ve svém vyjádření uvedl, že stěžovatelka uvádí ve své současné ústavní stížnosti shodné námitky, které účastník již vypořádal ve svém vyjádření v řízení vedeném pod sp. zn. III. ÚS 49/24, a tudíž plně odkazuje na své vyjádření v uvedené věci. Ústavní stížnost považuje za nedůvodnou.

13. Vrchní státní zastupitelství se domnívá, že vrchní soud se v napadeném usnesení dostatečně vypořádal s kasačním nálezem sp. zn. III. ÚS 49/24, když jasně uvedl, proč některé úkony nepovažuje za úkony právní služby a některé z úkonů právní služby honoroval odměnou ve výši dvojnásobku. Vedlejší účastník poznamenává, že každý úkon je nutno posuzovat odděleně, neboť tak to vyplývá přímo z advokátního tarifu, přičemž zvýšení odměny je možné jen u úkonů mimořádně obtížných. Nelze tedy nárokovat zvýšení odměny *en bloc* pro celé řízení, jak to činí stěžovatelka. Vrchní státní zastupitelství k tomu dále uvádí, že po stěžovatce nebylo požadováno, aby se účastnila úkonů mimo pracovní dobu či po dlouhý časový úsek. Ke stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání vedlejší účastník uvádí, že zde stěžovatelka v odůvodnění toliko uvedla, že ze shromážděných důkazů nevyplývá, že by se obviněný dopustil jednání, z něhož je obviněn, že nebyla naplněna skutková podstata trestného činu a že výslechy svědků nelze považovat za důkaz. Svou náročností se tedy tato stížnost rozhodně nevymyká obvyklému standardu tohoto úkonu. Vedlejší účastník podotýká, že zvýšení odměny na trojnásobek neodpovídá praxi ani judikatuře, např. ani v případě rozsáhlé hospodářské kriminality s mnoha obviněnými a rozsáhlými popisy skutku není obvyklé, aby byla obhájci přiznána odměna ve výši trojnásobku. Uvedené je akceptováno jen při vyšetřovacích úkonech činěných v době pracovního klidu či v nočních hodinách atp. Stejně tak u výslechu svědkyně vedlejší účastník nevidí důvod pro zvýšení odměny na trojnásobek, když výslech trval toliko jednu hodinu a byly při něm ze strany obhajoby položeny celkem čtyři otázky. Mezinárodní humanitární právo či ukrajinské zákony se zde neřešily. Otázky obhajoby směřovaly k tomu, kdy svědkyně obviněného naposledy viděla a zda je živý. V případě tvrzení stěžovatelky, že její substitut údajně sám poučil svědkyni o postavení kombatanta, o tomto není zaznamenáno v protokolu o výslechu této svědkyně vůbec nic. Rovněž není patrné, jak tato svědkyně měla následně vypovídat v neprospěch obžaloby, když pouze uvedla, že obviněného několik let neviděla a není s ním v kontaktu. Vedlejší účastník tedy nevidí ani v případě tohoto úkonu důvod pro zvýšení odměny na trojnásobek. Stejně vnímá vrchní státní zastupitelství i úkon prostudování spisu po skončení vyšetřování, kdy samotné seznámení se s výsledky trvalo jednu hodinu a tři minuty. Stěžovatelka fotila spisový materiál, návrh k doplnění dokazování nevznesla. Vrchní státní zastupitelství tak považuje ústavní stížnost za zjevně neopodstatněnou a navrhuje její odmítnutí.

14. Ústavní soud zaslal vyjádření účastníka a vedlejšího účastníka řízení k replice stěžovatelce. Stěžovatelka uvedla, že vrchní státní zastupitelství nepřipustně bagatelizuje předmětné právní otázky. Ve své replice stěžovatelka zopakovala svou dosavadní argumentaci uvedenou v ústavní stížnosti.

15. Stěžovatelka zároveň žádá, aby jí byla přiznána náhrada nákladů řízení v zákonné výši včetně daně z přidané hodnoty.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

16. Ústavní soud shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která se účastnila řízení, v němž bylo vydáno napadené rozhodnutí. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je advokátkou, a tudíž se nevyžaduje právní zastoupení. Její ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť zákon jí neposkytuje žádné další procesní prostředky k ochraně jejích práv.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

17. Ústavní soud je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Není soudem nadřízeným obecným soudům, nevykonává nad nimi dohled. Jeho úkolem v řízení o ústavní stížnosti fyzické osoby je toliko ochrana ústavnosti [čl. 83, čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy]. Ústavní soud není povolán k přezkumu použití běžného zákona a může tak činit jen tehdy, shledá-li současně porušení základního práva nebo svobody stěžovatele.

18. Stěžovatelka ve své ústavní stížnosti vznesla dva okruhy námitek. V první řadě šlo o námitky brojící proti skutečnosti, že vrchní soud jí zvýšil odměnu pouze za některé konkrétní úkony právní služby a navíc toliko ve výši dvojnásobku základní sazby pro úkon určené advokátním tarifem. Další okruh námitek tvoří námitky stran skutečnosti, že vrchní soud některé stěžovatelčiny úkony v rámci trestní obhajoby obviněného vůbec neuznal za tzv. úkony právní služby.

19. Ústavní soud se bude nejprve zabývat otázkou zvýšení odměny stěžovatelce za některé (přiznané) úkony první služby, neboť právě tato právní otázka byla předmětem kasačního nálezu ze dne 24. 7. 2024, sp. zn. III. ÚS 49/24.

20. Ústavní soud ve zmiňovaném kasačním nálezu uvedl, že vrchní soud pochybil, neboť v případě stěžovatelky zcela vyloučil eventuelní zvýšení její odměny jako obhájkyň ve smyslu § 12 odst. 1 advokátního tarifu, a to z důvodu jím tvrzené absence aplikace cizího práva (cizího jazyka) v dané věci. Tím vrchní soud porušil nejen právo stěžovatelky zaručené čl. 26 odst. 1 a odst. 3 Listiny, ale kontextuálně zasáhl rovněž do práva nyní odsouzeného na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny.

21. Ústavní soud však zároveň upozornil, že nepředjímá, zda (resp. v jakém rozsahu) dojde ke zvýšení odměny stěžovatelky za jednotlivé úkony jí poskytnuté právní služby ve smyslu § 12 advokátního tarifu. Podle Ústavního soudu toliko není možné při rozhodování o výši odměny stěžovatelky vzhledem k okolnostem daného případu jednoduše - bez dalšího konkrétního rozlišení úkonů - vyjít z toho, že stěžovatelce žádné zvýšení odměny nenáleží.

22. Ke kasační závaznosti svých nálezů se Ústavní soud v rozhodovací praxi vyjádřil mnohokrát. Již v nálezu sp. zn. III. ÚS 425/97 ze dne 2. 4. 1998 (N 42/10 SbNU 285) výslovně uvedl, že vykonatelný náleze Ústavního soudu je podle čl. 89 odst. 2 Ústavy závazný pro všechny orgány i osoby, včetně Ústavního soudu; představuje procesní překážku *rei iudicatae* pro jakékoli další řízení před Ústavním soudem v téže věci, která brání dalšímu meritornímu přezkumu či přehodnocení. Závěr, podle kterého je kasační závaznost nálezů Ústavního soudu takřka absolutní, byl potvrzen v mnoha dalších rozhodnutích [například nálezy sp. zn. Pl. ÚS 4/06 ze dne 20. 3. 2007 (N 54/44 SbNU 665); sp. zn. IV. ÚS 301/05 ze dne 13. 11. 2007 (N 190/47 SbNU 465); či sp. zn. IV. ÚS 1642/11 ze dne 8. 11. 2011 (N 191/63 SbNU 219)].

23. Požadavky na respektování kasačního nálezu (jeho *rationis decidendi* a nosných důvodů) v následném rozhodnutí obecného soudu v dané věci jsou výrazně přísnější, než je tomu v případě tzv. precedenční závaznosti vztahující se na jiné, avšak podobné věci. V případě precedenční závaznosti nálezů existuje možnost, aby obecný soud (ne)reflektoval právní názory Ústavního soudu a v dobré víře předestřel konkurující úvahy, na jejichž základě započne ústavněprávní justiční dialog. To však neplatí v situaci kasační závaznosti; možnost přednesu vlastních konkurujících úvah má obecný soud pouze při svém prvním rozhodování věci, nikoliv už po nálezu rušícím jeho původní rozhodnutí. Kasační závaznost jde za nezměněného skutkového stavu reflektovat pouze bezpodmínečným respektováním nálezu Ústavního soudu. V řízení následujícím po kasačním nálezu již není prostor pro úvahy, je-li právní názor Ústavního soudu správný, fundovaný či úplný. Uvedené pravidlo neplyne z přesvědčení Ústavního soudu o jeho neomylnosti, nýbrž z nutnosti definitivně ukončit konkrétní spor a předejít tzv. soudnímu ping-pongu, který by neúměrně prodlužoval řízení, a tím porušoval právo účastníků na bezprůtahové řízení. Konečnost sporu je nepostradatelným znakem spravedlivého procesu, a proto musí být v konkrétní věci nepodmínečně respektován právní názor Ústavního soudu jako orgánu s posledním slovem [viz nálezy sp. zn. II. ÚS 2941/17 ze dne 24. 4. 2018 (N 78/89 SbNU 195); sp. zn. II. ÚS 699/18 ze dne 26. 6. 2018 (N 117/89 SbNU 763); nebo sp. zn. II. ÚS 4162/19 ze dne 19. 8. 2020 (N 167/101 SbNU 158)].

24. V nyní napadeném usnesení byl tudíž vrchní soud povinen bezpodmínečně reflektovat závěry Ústavního soudu uvedené v kasačním nálezu sp. zn. III. ÚS 49/24. Vrchní soud oproti zrušenému usnesení ze dne 26. 10. 2023 stěžovatelce u některých přiznaných úkonů právní služby zvýšil odměnu na dvojnásobek. Těmito dvojnásobně honorovanými úkony jsou: účast na hlavním líčení dne 5. 5. 2021, účast na hlavním líčení dne 1. 6. 2021, sepis odvolání, účast na veřejném zasedání a sepis dovolání. Vrchní soud v této souvislosti uvedl, že při těchto úkonech, resp. při jejich přípravě, stěžovatelka vycházela ze zahraničních právních pramenů a odborné literatury a využívala cizího jazyka.

25. Zároveň vrchní soud vysvětlil v bodě 14. nyní napadeného usnesení, proč stěžovatelce nepřiznal zvýšenou odměnu za zbylé přiznané úkony právní služby. Vrchní soud takto nepřiznal stěžovatelce zvýšenou odměnu za 4 úkony právní služby, za úkon převzetí a přípravy obhajoby, za úkon sepisu stížnosti proti usnesení o zahájení trestního stíhání, za úkon účasti na výslechu svědkyně a za úkon prostudování spisu po skončení vyšetřování. Své úvahy v tomto směru přitom dostatečně popsal, když se zabýval především obsahem jednotlivých úkonů, přičemž dospěl k závěru, že při těchto jednotlivých úkonech nebylo podle jejich obsahu nutno využít znalostí cizího práva či jazyka, nejednalo se o úkony časově náročné a pokud ve spise byly obsaženy dokumenty v cizím jazyce, tyto byly opatřeny úředním překladem.

26. Ústavní soud v tomto ohledu aprobejuje nyní napadené usnesení vrchního soudu, které se jednotlivě věnuje každému úkonu právní služby a individuálně vysvětluje, proč stěžovatelce zvýšená odměna náleží a proč nikoliv. Ústavní soud zároveň nepovažuje za účelné nyní tyto úvahy reprodukovat a pouze odkazuje na body 14. a 15. napadeného usnesení. Právě absence této individualizované úvahy ke každému úkonu byla nosným důvodem kasace v pořadí prvního usnesení vrchního soudu, který v podstatě toliko paušálně uvedl, že stěžovatelce nenáleží zvýšená odměna. Ústavní soud zdůrazňuje, že ve svém kasačním nálezu nepředjímá, zda, případně v jakém rozsahu, dojde ke zvýšení odměny stěžovatelky za jednotlivé úkony jí poskytnuté právní služby ve smyslu § 12 advokátního tarifu. Z napadeného usnesení vrchního soudu je nyní zcela seznatelné, jakými úvahami se při posouzení navýšení odměny řídil, jeho rozhodnutí je v tomto ohledu zcela přezkoumatelné a prosté svévole.

27. Vrchní soud následně v návaznosti na úvahy o zvýšení odměny stěžovatelce za konkrétní úkony právní služby přistoupil k posouzení výše této odměny, když trojnásobek základní sazby za jeden úkon činí možné maximum. Vrchní soud přistoupil ke zvýšení odměny u shora vyjmenovaných úkonů právní služby na dvojnásobek, čímž tedy nevyužil možnosti maximálního navýšení. Vrchní soud tuto svou úvahu odůvodnil skutečností, že stěžovatelka nepochybně využila cizího práva a cizího jazyka, zároveň byl výkon její obhajoby ztížen mediální zájmem o kauzu obviněného. Nicméně vrchní soud zároveň podotknul, že zmiňované úkony postrádaly časovou náročnost, a zároveň zdůraznil, že tyto úkony nedosahují nejvyšší míry náročnosti, jakou si lze představit. Ústavní soud považuje napadené rozhodnutí i v této části za přezkoumatelné a prosté svévole. V této souvislosti Ústavní soud podotýká, že není oprávněn zkoumat, který úkon právní služby v konkrétní věci lze považovat za maximálně náročný a který nikoliv, resp. za který má být přiznána navýšená odměna. Případná věcná nesprávnost (nezákonnost) rozhodnutí orgánu veřejné moci není referenčním hlediskem ústavněprávního přezkumu, a tudíž námitky na ni postavené nemohou důvodnost ústavní stížnosti založit.

28. Stěžovatelka ve své ústavní stížnosti dále namítala, že její obhajobu je nutno brát jako celek, kdy průběžně věnovala čas přípravě obhajoby, která zahrnovala studium cizího práva a podkladů v cizím jazyce. Dle jejího názoru je tak nerozhodné, zda se toto její úsilí promítlo do jednotlivých úkonů právní služby, a proto požadovala zvýšení odměny *en bloc* za všechny (přiznané) úkony právní služby. S tímto názorem se však Ústavní soud nemůže ztotožnit. Stejně tak jako bylo vrchnímu soudu zrušeno usnesení ze dne 23. 10. 2023 pro absenci individualizovaných úvah k navýšení odměny za jednotlivé úkony, nelze stěžovatelce *en bloc* bez individualizace úkonů přiznat paušální zvýšení její odměny. Tato úvaha byla obsažena již v kasačním nálezu sp. zn. III. ÚS 49/24, když Ústavní soud uvedl, že aplikace zvýšení odměny advokáta se musí posuzovat ve vztahu k jednotlivým úkonům právní služby. Ústavní soud tedy ve svém kasačním nálezu aprobevoval jako správné východisko, že zvýšení odměny podle § 12 advokátního tarifu nelze učinit paušálně pro celé řízení (bod 20. nálezu). Tento myšlenkový závěr ostatně vyplývá i z příslušných ustanovení advokátního tarifu o mimosmluvní odměně, kdy základní jednotkou, s níž právní předpis operuje, je jeden úkon právní služby. Stěžovatelka si je této skutečnosti bezesporu vědoma, a tudíž mimořádnou náročnost těchto úkonů měla a mohla promítnout do obsahu těchto jednotlivých úkonů, u nichž tato deklarovaná náročnost údajně nebyla při stanovení odměny zohledněna.

29. Další okruh námitek brojí proti skutečnosti, že vrchní soud některé stěžovatelčiny úkony v rámci trestní obhajoby obviněného neuznal za tzv. úkony právní služby. Touto právní otázkou se Ústavní soud ve svém kasačním nálezu nezabýval. Nicméně nelze pominout,

že v bodě 25. odůvodnění uvedl, že bude na vrchním soudu, aby se eventuální podřaditelností některých stěžovatelkou vykonaných úkonů pod úkony právní služby znovu samostatně zabýval v rámci procesního prostoru, který díky tomuto kasačnímu zásahu Ústavního soudu vznikl.

30. Ústavní soud konstatuje, že vrchní soud se této otázce v nyní napadeném usnesení fakticky nevěnoval, když pouze formálně konstatoval v bodě 9. napadeného usnesení, že znovu přezkoumal dříve nepřiznané úkony právní služby, avšak dospěl ke stejným závěrům jako ve svém předchozím rozhodnutí ze dne 26. 10. 2023, a proto zcela na toto usnesení odkazuje a na uvedených závěrech trvá, neboť jsou nejen v souladu s advokátním tarifem, ale zejména s ustálenou judikaturou. Stěžovatelka tuto skutečnost (že vrchní soud odkázal na své předchozí nyní zrušené usnesení) taktéž namítá a Ústavní soud v tomto bodě stěžovatelce částečně přitakává, že způsob, jakým se vrchní soud v nyní napadeném usnesení vypořádal s jejími námitkami stran podřaditelnosti úkonů pod tzv. úkony právní služby je nedostatečný, avšak nikoliv z důvodu, že vrchní soud toliko odkázal na obsah svého zrušeného usnesení (jak bude vysvětleno níže). Stran této konkrétní otázky Ústavní soud podotýká, že stěžovatelce je obsah argumentace vrchního soudu znám, neboť jí usnesení ze dne 23. 10. 2023 bylo doručeno a ona proti němu brojila (úspěšnou) ústavní stížností.

31. Ústavní soud se nyní bude věnovat otázce podřaditelnosti úkonů pod tzv. úkony právní služby, kterou v této věci posuzuje poprvé, neboť Ústavní soud se jí v řízení vedeném pod sp. zn. III. ÚS 49/24 nezabýval.

32. Podle § 151 odst. 2 trestního řádu obhájce, který byl obviněnému ustanoven, má vůči státu nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů podle zvláštního předpisu. Podle odstavce 3 o výši odměny a náhradě nákladů hotových výdajů rozhodne na návrh obhájce orgán činný v trestním řízení, který vedl řízení v době, kdy obhájci povinnost obhajovat skončila, a to bez zbytečného odkladu nejpozději do dvou měsíců od podání návrhu. V řízení před soudem rozhodne předseda senátu soudu prvního stupně. Na návrh obhájce může orgán činný v trestním řízení přijmout opatření, aby obhájci byla poskytnuta ještě před skončením trestního stíhání přiměřená záloha na odměnu a náhradu hotových výdajů, jestliže to je odůvodněno dobou trvání trestního stíhání nebo jinými závažnými důvody.

33. Je povinností obecných soudů, aby při rozhodování o návrhu obhájce na přiznání odměny a náhrady nákladů hotových výdajů podle § 151 odst. 3 trestního řádu přezkoumaly, zda obhájcem vyúčtované úkony jsou úkony právní služby podle advokátního tarifu, zda se jich obhájce zúčastnil v daném trestním řízení a zda se tyto úkony konaly. Posouzení účelnosti úkonů právní služby je otázkou interpretace a aplikace podústavního práva, jejichž řešení náleží soudům obecným. Judikatura Ústavního soudu [např. nálezy ze dne 22. 3. 2022 sp. zn. I. ÚS 1882/21, ze dne 16. 11. 2021 sp. zn. III. ÚS 1033/21 (N 199/109 SbNU 153) a ze dne 3. 11. 2020 sp. zn. III. ÚS 1255/18 (N 203/103 SbNU 39)] potvrzuje, že jsou obecné soudy oprávněny posuzovat účelnost jednotlivých úkonů právní služby. Ústavní soud není oprávněn zkoumat, zda ten který úkon právní služby v konkrétní věci lze považovat za účelný či nadbytečný.

34. Nelze tak dospět k závěru, že § 151 odst. 2 trestního řádu zakládá bez dalšího nárok obhájce na odměnu a náhradu hotových výdajů za jakýkoli úkon právní služby poskytnutý obviněnému v průběhu nutné obhajoby v souvislosti s jeho trestní věcí. Obecný soud musí vždy zhodnotit, zda úkon právní služby nebyl z hlediska účelu povinného zastoupení při celkovém zohlednění průběhu trestního řízení neúčelný, a z tohoto důvodu nadbytečný. Pokud by tomu tak bylo, pak

z takovéhoho úkonu nevzniká obhájci uvedený nárok vůči státu, neboť i když byl tento úkon právní služby učiněn na žádost obviněného či s jeho souhlasem, samotný nesloužil zajištění povinného zastoupení. Závěr o neúčelnosti úkonu právní služby musí být vždy odůvodněn konkrétními okolnostmi daného trestního řízení [např. nález ze dne 15. 11. 2011 sp. zn. I. ÚS 395/11 (N 196/63 SbNU 283)].

35. V posuzované věci vrchní soud vysvětlil důvody, pro které stěžovatelce v souladu s výše uvedenými východisky nepřiznal odměnu a náhradu hotových výdajů v případě vyjmenovaných úkonů, avšak v těchto úvahách vrchního soudu naprosto absentují úvahy stran účelnosti či nadbytečnosti jednotlivých úkonů v konkrétní věci, když vrchní soud toliko formalisticky a mechanicky podřazuje jednotlivé úkony pod konkrétní ustanovení advokátního tarifu, přičemž při absenci konkrétního úkonu v této vyhlášce předmětný úkon odmítne akceptovat jako úkon právní služby. Takový postup však zjevně odporuje ústavně konformní interpretaci předmětného předpisu a zasahuje do níže uvedených základních práv stěžovatelky.

36. Ústavní soud v posuzované věci připustil meritorní přezkum, neboť již v minulosti k tomuto kroku v případě úkonů advokátů, které následně nebyly akceptovány jako tzv. úkony právní služby, a tudíž nebyly honorovány, přistoupil (viz např. nález I. ÚS 3906/17 či nález sp. zn. III. ÚS 2289/21). Ústavní soud tedy již v minulosti provedl ústavně souladný výklad dotčených ustanovení advokátního tarifu. V nyní posuzované věci Ústavní soud neshledává důvod vytyčený postup nenásledovat.

37. Již v nálezu ze dne 26. 4. 2005 sp. zn. IV. ÚS 167/05 (N 94/37 SbNU 277) Ústavní soud konstatoval, že státní garanci hrazení nákladů ustanoveného obhájce, jenž v určitých případech musí v zájmu fěrového procesu zastupovat obviněného, je nutno z ústavního hlediska chápat jako vytvoření nezbytných materiálních podmínek realizace práva na právní pomoc (čl. 37 odst. 2 Listiny). Byť v posuzované věci nejde přímo o práva obviněného, nýbrž jeho obhájkyne, nelze ztratit ze zřetele, že vzájemná propojenost těchto práv vytváří nezbytný prostor pro plné uplatnění ústavně zaručených práv obviněného, a nelze je tudíž nahlížet odděleně. Jinými slovy, byť není předmětem tohoto řízení posouzení porušení ústavně zaručených práv obviněného, je zvážení i tohoto hlediska relevantní pro závěr o případném porušení základních práv stěžovatelky (bliže viz dále).

38. Ústavní soud ve své předchozí shora uvedené judikatuře konstatoval, že nelze-li konkrétní úkon podřadit pod konkrétní ustanovení § 11 odst. 1 a odst. 2 advokátního tarifu, nelze s přihlédnutím k § 11 odst. 3 advokátního tarifu bez dalšího vyloučit vykonaný úkon jako tzv. úkon právní služby. Takto již Ústavní soud akceptoval jako tzv. úkon právní služby nahlížení do spisu, pokud se nejedná o úkon explicitně zakotvený v § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu, tj. prostudování spisu při skončení vyšetřování, avšak svou povahou se tento úkon v souladu s § 11 odst. 3 advokátního tarifu blíží právě úkonu podle § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu. Ústavní soud zároveň zdůraznil, že úkon v trestním řízení musí být z hlediska povinného zastoupení při celkovém zohlednění průběhu trestního řízení účelný a stát by měl stěžovateli náklady, které na svou obhajobu za tento úkon vynaložil, nahradit (viz nález ze dne 1. 3. 2021, sp. zn. I. ÚS 3906/21).

39. Jednou z podstatných součástí práva na obhajobu je mimo jiné zajištění rovných práv stran trestního řízení podle čl. 37 odst. 3 Listiny. Vrchní soud v posuzované věci bez přesvědčivého odůvodnění nepřímo prezentoval názor, že pro obhajobu obviněného je dostatečné, aby jeho obhájkyne činila jen základní úkony obhajoby, které jsou přímo explicitně vyjmenovány v advokátním tarifu. V návaznosti na nález sp. zn. I. ÚS 3906/17 a nález sp. zn. III. ÚS 2289/21

je podle Ústavního soudu namístě přiklonit se k argumentaci stěžovatelky. Nelze v demokratickém právním státě (čl. 1 odst. 1 Ústavy) v trestním řízení upraveném předvídatelnými právními pravidly obhájci (potažmo obviněnému) upírat možnost *en bloc* činit úkony, které nejsou explicitně vyjmenovány v § 11 odst. 1 a odst. 2 advokátního tarifu bez jakékoliv úvahy ve smyslu § 11 odst. 3 advokátního tarifu a bez jakéhokoliv posouzení účelnosti či nadbytečnosti úkonu pro dané trestní řízení, a to tím, že obhájce za tyto úkony nebude nikterak honorován.

40. Je třeba zdůraznit, že vrchní soud tímto nepřímou dovozuje, že takové úkony nejsou potřebné. Lze sice připustit, že může docházet k neúčelnému „sbírání“ úkonů, avšak v posuzované věci taková skutečnost ani nebyla ze strany vrchního soudu tvrzena ani zjištěna. Obecně vzato je proto podstatnější, že při takto zužujícím výkladu advokátního tarifu, který učinil vrchní soud v napadeném usnesení, by efektivní výkon obhajoby mohl být v konkrétní věci podstatně ztížen, což není s právy obviněného v trestním řízení ústavněprávně slučitelné. Vrchní soud neaplikoval § 11 odst. 3 advokátního tarifu tak, aby mohl úkon posoudit podle jiného písmene v § 11 odst. 1, příp. odst. 2 téže vyhlášky, naopak se přísně řídil textem předpisu. Netřeba připomínat, že takto rigorózní výklad, zcela odhlížející od účelu právní normy a mechanicky upřednostňující toliko znění právního předpisu, nemá jako prvek přepjatého formalismu v moderním právním státě místo [srov. např. nálezy ze dne 3. 2. 1999 sp. zn. Pl. ÚS 19/98 (N 19/13 SbNU 131; 38/1999 Sb.) nebo ze dne 4. 2. 1997 sp. zn. Pl. ÚS 21/96 (N 13/7 SbNU 87; 63/1997 Sb.)].

41. Obecné soudy proto musejí za účelem dodržení ústavněprávních kautel práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1, rovnosti účastníků (stran) řízení podle čl. 37 odst. 3 a na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny pečlivě vážít dopad těchto ústavně zaručených práv do zákonných pravidel vedení trestního řízení, a to včetně specifického kontextu individuálních případů.

42. Ačkoli je v posuzované věci stěžovatelkou obhájkyň z důvodu nepřiznání odměny za některé úkony, nelze přehlédnout, že efektivní výkon obhajoby byl v tomto případě zajištěn taktéž její iniciativou. Byť tedy nejde o porušení práva obviněného na obhajobu, neboť i díky úkonům stěžovatelky se řádně hájit mohl, je potřeba dbát i na právo na soudní ochranu stěžovatelky týkající se rozhodnutí o přiznání odměny. Odporovalo by smyslu obhajoby, kdyby obhájci (aniž by to soudy výslovně aprobovaly) neměli zájem na znalosti aktuálního stavu řízení proto, že by dopředu věděli, že za uskutečněné úkony právní služby jim nebude přiznána odměna. Jestliže tedy bylo možno vyložit advokátní tarif ústavně souladným způsobem, měl tak vrchní soud učinit.

43. Stěžovatelce nebyly podle textu ústavní stížnosti přiznány celkem 4 úkony, které v řízení vykonala a domnívala se, že budou akceptovány jako tzv. úkony právní služby, a tudíž jí za tyto úkony případně odměna a náhrada hotových výdajů. Šlo o následující úkony: návrhy na doplnění vyšetřování ze dne 3. 9. 2020 a 4. 2. 2021, návrh na předběžné projednání obžaloby ze dne 9. 3. 2021 a návrh na odvolání hlavního líčení ze dne 19. 4. 2021.

44. Obecný soud musí při rozhodování o návrhu obhájce na přiznání odměny a náhrady nákladů hotových výdajů podle § 151 odst. 3 trestního řádu vždy hodnotit, zda úkon právní služby nebyl z hlediska účelu povinného zastoupení při celkovém zohlednění průběhu trestního řízení neúčelný, a z tohoto důvodu nadbytečný. Pokud by tomu tak bylo, pak z takového úkonu nevzniká obhájci uvedený nárok vůči státu, neboť i když byl tento úkon právní služby učiněn na žádost obviněného či s jeho souhlasem, samotný nesloužil zajištění povinného zastoupení. Neúčelnost úkonu právní služby musí být zjevná a pro obhájce předvídatelná. Bylo by v rozporu

s principem legitimního očekávání a zásadou předvídatelnosti práva podle čl. 1 odst. 1 Ústavy, jestliže by obecný soud učinil závěr o neúčelnosti úkonu právní služby toliko na základě odlišného posouzení vhodnosti taktiky obhajoby a přiznání nároku obhájce na odměnu a náhradu hotových výdajů by v tomto ohledu záviselo na uvážení obecného soudu. Závěr o neúčelnosti úkonu právní služby musí být vždy odůvodněn konkrétními okolnostmi daného trestního řízení [viz usnesení ze dne 11. 2. 2020 sp. zn. II. ÚS 204/20 (U 3/98 SbNU 389)]. Vrchní soud tyto úvahy naprosto vynechal, když pouze mechanicky posuzoval, zda lze konkrétní úkony podřadit pod ustanovení § 11 odst. 1 a odst. 2 advokátního tarifu. Jeho rozhodnutí tak není řádně odůvodněné, a zasáhlo do stěžovatelčích ústavně zaručených základních práv podle čl. 36 odst. 1 a čl. 26 odst. 1 a odst. 3 Listiny.

45. Stěžovatelce lze přisvědčit, že návrhy na doplnění vyšetřování lze posoudit o úkony nejbližší návrhům ve věci samé podle § 11 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 11 odst. 3 advokátního tarifu. Ostatně ustanovení § 11 odst. 3 advokátního tarifu obecným soudům poskytuje dostatečně široký prostor pro ústavně konformní kvalifikaci jednotlivých úkonů právní služby.

46. K návrhům na doplnění vyšetřování Ústavní soud uvádí, že stěžovatelka dne 28. 8. 2020 učinila úkon prostudování vyšetřovacího spisu, což jí bylo v souladu s výslovným zněním § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu uznáno jako úkon právní služby. Jak správně poznamenalo vrchní státní zastupitelství, stěžovatelka si tohoto dne nafotila celý spisový materiál a na svou žádost obdržela kopie datových nosičů. Ústavní soud podotýká, že tento postup je v současné době naprosto běžný, a naopak se stává velmi výjimečným, že by obhájci studovali spis na místě, tj. na služebně policejního orgánu. Nafocení spisu a následné jeho studium v jiných prostorách za současného použití odborné literatury a možného provedení vlastních poznámek do „vlastního“ spisu tak v současnosti představuje běžnou praxi. Samozřejmě, že obhájce má i možnost spis studovat na policejní služebně, kde může tzv. nasbírat úkony podle § 11 odst. 1 písm. f) advokátního tarifu a za každé dvě započaté hodiny tímto způsobem získat odměnu, na niž v tomto případě advokátní tarif výslovně v tomto ustanovení pamatuje. Nicméně tento typ studia spisu nemusí být pro obhajobu dostatečně efektivní ze shora uvedených důvodů, kdy do policejního spisu nelze vpisovat vlastní poznámky a nelze zpravidla pracovat s odbornou literaturou. Postup, který umožňuje obhájcem, aby si policejní spis nafotili a užili ho pro další potřeby obhajoby, nemůže být znevýhodněn tím, že za následné úkony, které z tohoto postupu plynou, obhájce nebude přiznána žádná odměna podle advokátního tarifu. Tato situace však nastala v případě stěžovatelky, kdy si spis nafotila a dále jej studovala již mimo prostory policejní služebny, přičemž ze studia tohoto spisového materiálu následně vzešel její návrh na doplnění vyšetřování ze dne 3. 9. 2020. Nepřiznání tohoto úkonu ze dne 3. 9. 2020 jako úkonu právní služby, jehož učinění zjevně pramenilo ze studia zpřístupněného spisového materiálu, bylo pro stěžovatelku nepředvídatelné. Vrchní soud v tomto případě nikterak nehodnotil účelnost tohoto úkonu a toliko na základě formalistické úvahy, že nejde o návrh ve věci samé podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu, odmítl stěžovatelce přiznat za tento úkon, který se navzdory závěru vrchního soudu z logiky věci *prima facie* jeví jako účelný, neboť vzešel ze studia nově zpřístupněného celého spisového materiálu. Takové odmítnutí však vede k významnému ztížení realizace práva obviněného na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny tlakem na obhájce, aby se v rámci obhajoby omezil na co nejmenší rozsah úkonů právní služby [nález ze dne 17. 12. 2019 sp. zn. I. ÚS 748/19 (N 213/97 SbNU 282)], neboť bude vystaven velkému riziku, že za výše uvedenou a dle úvahy vrchního soudu zjevně nadbytečnou činnost (která je však implicitním znakem pojetí obhajoby v trestním řízení) nebude nijak honorován.

47. K otázce úkonu návrhu na projednání obžaloby je třeba podotknout, že takový návrh je v odborné literatuře považován za úkon, který by měl obhájce obvykle využít, neboť v rámci

takového předběžného projednání obžaloby může nalézací soud dospět k závěru o nenaplnění podmínek pro nařízení hlavního líčení (viz např. Vantuch, P. Trestní řízení z pohledu obhajoby, kapitola V. Praha: C. H. Beck, 3. vydání, 2024. ISBN 978-80-7400-950-1). Naproti tomu stěžovatelkou zmiňovaný návrh na odvolání hlavního líčení byl materiálně vzato jen vyjádřením jejího nesouhlasu s postupem nalézacího soudu, který její návrh na předběžné projednání obžaloby implicitně neakceptoval a ve věci nařídil hlavní líčení. Takový postup nalézacího soudu však je postupem, který právní úprava předvídá. Nevyhoví-li totiž nalézací soud návrhu na předběžné projednání obžaloby, pak o takovém nevyhovění strany již samostatně nerozuzumívá a pokračuje v řízení nařízením hlavního líčení. Vrchní soud se však, jak vyplývá shora, otázkou posouzení účelnosti či nadbytečnosti těchto úkonů nikterak nezabýval a bez dalšího tyto úkony odmítl akceptovat jako tzv. úkony právní služby.

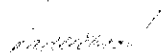
48. Ústavní soud tedy uzavírá, že vrchní soud při posouzení jednotlivých úkonů postupoval čistě formalisticky bez zhodnocení účelnosti jednotlivých úkonů provedených stěžovatelkou pro dané trestní řízení. V dalším řízení se tedy vrchní soud bude věnovat této úvaze s přihlédnutím k tomu, že v reakci na některé z těchto (nepřiznaných) úkonů bylo návrhům stěžovatelky dokonce alespoň částečně vyhověno, což implikuje, že tyto úkony *prima facie* nebyly zcela nadbytečné. Ústavní soud však nepředjímá, jaký bude výsledek tohoto dalšího posouzení vrchního soudu.

49. Návrhu stěžovatelky na náhradu nákladů řízení o ústavní stížnosti Ústavní soud nevyhověl. Ústavní soud konstantně judikuje, že všichni účastníci i vedlejší účastníci řízení před Ústavním soudem si nesou své vlastní náklady sami (viz § 62 odst. 3 zákona o Ústavním soudu), přičemž přiznání náhrady nákladů tohoto specifického řízení, které mimo jiné nepodléhá soudnímu poplatku, je záležitostí zcela ojedinělou. Tento postup bývá aplikován velmi restriktivně a především z důvodu mimořádně závažně vadného postupu na straně ostatních účastníků či vedlejších účastníků řízení (např. náleze ze dne 19. 11. 2015, sp. zn. I. ÚS 354/15 či náleze ze dne 25. 2. 2021, sp. zn. I. ÚS 3360/20). V posuzované věci Ústavní soud zdůrazňuje, že stěžovatelka není právně zastoupena, jelikož je sama advokátkou, a tudíž jí v tomto směru žádné náklady nevznikly. Ve věci jde sice již o druhou ústavní stížnost, nicméně vrchní soud napravil své pochybení, které mu bylo v nálezu sp. zn. III. ÚS 49/24 vytknuto. Důvody, které Ústavní soud vedly ke druhému kasačnímu nálezu v této věci, se týkají právních otázek, které Ústavní soud v řízení vedeném pod sp. zn. III. ÚS 49/24 nikterak neposuzoval. Nastalou situaci tedy nelze kvalifikovat jako mimořádně závažně vadný postup na straně vrchního soudu.

50. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a podle § 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil napadené usnesení vrchního soudu. Úkolem vrchního soudu, vázaného právě vysloveným právním názorem Ústavního soudu, bude ve světle predestinovaných závěrů opětovně ve věci rozhodnout, a to zejména při zohlednění všech relevantních aspektů věci, jak byly podány výše. Takto Ústavní soud rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, neboť měl za to, že od něj nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

P o u č e n í : Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat (§ 54 odst. 2 zákona o Ústavním soudu).

V Brně dne 24. června 2025

Daniela Zemanová v. r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení: Jana Kadlečková